

норми, неповнота внесення змін до чинного законодавства у зв'язку із прийняттям проекту, дублювання положень Конституції України, чинного Закону України, проект не містить норм права тощо); *помилки у застосуванні юридичної техніки* (необхідність уточнення термінологічного апарату, списку термінів, декларативність, розпливчатість норм, перевантаженість норм загального, описового характеру, забагато відсильних норм, текст законопроекту є досить складним для сприйняття та тлумачення, оскільки приписи проекту викладені у громіздких реченнях, зрозуміти зміст яких досить важко, літературна мова, несистемний, розпорошений по тексту і суперечливий характер викладу нормативних приписів, є дублювання, недоцільно встановлення закритого переліку тощо).

Література

1. Манько Д.Г. Технології та алгоритми юридичної діяльності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2020. 43 с.

2. Красницька А.В., Підвисоцький В.В. Юридичне документознавство: мультимедійний посібник. Київ: НАВС. Лекція 5. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/legal_documentation/info/lec2.html

3. Белкін Л.М. Дефекти законопроектів як чинник неналежного правового регулювання та їх класифікація. Scientific research and their practical application. Modern state and ways of development. 2013. URL: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/legal-and-political-science-313/commercial-labor-land-law-civil-and-administrative-law-313/18926-313-0742>

4. Куракін О.М. Поняття та види помилок в правовому регулюванні. *Актуальні питання юридичної науки: теорія та практика*: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кіровоград, 11 груд. 2013 р.). Кіровоград: КІДМУ КПУ, 2013. С. 28–29.

УДК 349.3(043.2)

Трунова Г.А., к.ю.н., доцент,
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України,
м. Київ, Україна

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Концептуальні питання пенсійного забезпечення є чи не найактуальнішими в сучасному українському суспільстві та у світі в цілому. Водночас пенсіонери в Україні залишаються однією з найбільш вразливих соціальних груп населення. Рівень бідності залишається високим серед осіб пенсійного віку внаслідок низького рівня пенсійного забезпечення, що свідчить про необхідність подальшого системного

вдосконалення пенсійного законодавства, яке, з одного боку, встановлювало б гідний рівень пенсійного забезпечення, а з іншого – гарантувало громадянам доступність безперешкодної реалізації пенсійних прав.

Одним з недоліків сучасних пенсійних реформ в Україні є надзвичайно короткі строки розробки та апробації можливих результатів нововведень. Поспіхом прийнятті нормативно-правові акти у сфері пенсійного забезпечення містять значну кількість бланкетних норм, колізій, прогалин та дублювання. Загалом все це призводить до зниження рівня гарантій прав громадян у сфері пенсійного забезпечення; численних помилок, які допускаються правозастосовними органами при винесенні рішень про право на пенсійне забезпечення; плутанини при визначенні підстав та умов забезпечення, його розмірів; масових звернень громадян до суду за захистом своїх порушених прав; суперечливості судових рішень.

Наведене свідчить про необхідність комплексного підходу до процесу реформування системи пенсійного забезпечення: визначення кінцевої мети реформи; встановлення чітких проміжних результатів; визначення контрольних механізмів; призначення відповідальних суб'єктів; моніторинг процесу реформування; моніторинг правового регулювання; моніторинг правозастосування; прогнозування можливих негативних наслідків та визначення шляхів їх усунення.

Окрім того, приймаючи нові норми регулювання пенсійних відносин, законодавець, як правило, покладає на Кабінет Міністрів України обов'язок розробки нормативно-правових актів щодо порядку реалізації прав. Натомість маємо відставання у визначенні умов і порядку реалізації прав у сфері пенсійного забезпечення або ж затягування з прийняттям необхідних норм Кабінетом Міністрів України у зв'язку з відсутністю належного фінансового забезпечення.

Згідно пункту 3 статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить серед іншого й прийняття законів. Виключно законами України визначаються основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення (пункт 6 статті 92 Конституції України). Тоді як Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, до його повноважень належить, зокрема: вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина; забезпечення проведення фінансової політики та політики у сфері соціального захисту; розроблення і здійснення загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку України (ст. 116 Конституції України). Відповідаючи законодавець повинен чітко визначити не тільки основні права у сфері пенсійного забезпечення, а й забезпечити втілення принципу законодавчого визначення умов і порядку здійснення пенсійного страхування, що, в свою чергу, забезпечить ефективність

правового регулювання. Тому правове регулювання у сфері пенсійного забезпечення повинно здійснюватися на рівні закону, суб'єктом же законодавчої ініціативи повинен виступати Кабінет Міністрів України.

До того ж правозастосування у сфері пенсійного страхування ускладнено

великим масивом підзаконних нормативно-правових актів, складністю та нестабільністю пенсійного законодавства. Останнє з прийняттям кожного нового акту стає все більш недоступним для розуміння навіть фахівцями у цій царині, не кажучи вже про громадян, які є суб'єктами пенсійних правовідносин. Вирішення проблеми лежить в площині систематизації законодавства у сфері пенсійного забезпечення та в перспективі його кодифікації.

Безсумнівно, ідеальним було б прийняття кодифікованого акту у сфері пенсійного забезпечення. На необхідності кодифікації законодавства у сфері права соціального забезпечення, пенсійного забезпечення та соціального страхування невинно аргументовано наголошують фахівці цієї галузі права. Кодифікація законодавства – це універсальний правовий засіб впливу на зміст і форму законодавства, що підвищує його ефективність. Однак, за відсутності кодифікаційних процесів системи пенсійного забезпечення, потрібно прагнути до регулювання відносин у даній сфері на рівні окремих законів.

Варто відзначити, що характерним для нашої держави є практика, коли Пенсійний Фонд України одноособово визначає правила реалізації прав застрахованих осіб на призначення пенсій, окрім того, перевіряє правильність документів та оцінює спірні положення, як правило, не на користь застрахованих осіб. Визначення самим Пенсійним Фондом України, який є страховиком, переліку документів, необхідних для призначення пенсії, безумовно є неправильним. Фактично відбувається підміна законодавчого регулювання, режимом адміністративного регулювання.

Практика, за якої страховик – Пенсійний фонд України визначає порядок реалізації прав застрахованих осіб на пенсійне забезпечення, повинна бути припинена, а правове регулювання у цій сфері повинно забезпечуватися на рівні закону. Водночас Пенсійний фонд України повинен бути наділений правом нормотворчої пропозиції, що означає можливість внесення вмотивованого подання щодо необхідності прийняття нормативно-правового акту, внесення до нього змін або визнання його таким, що втратив чинність.